

Vabariigi Valitsuse seaduse ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga lahendatakse juba aastaid kestnud ruumivaldkonna tegevuste killustatuse ja keskse rakendusüksuse puudumise küsimus. Riigil puudub keskne rakendusüksus, mis käsitleks ruumi ja maa küsimusi tervikuna, analüüsiks oluliste otsuste mõju elukeskkonnale ning annaks riigiasutustele, ettevõtetele ja omavalitsustele nõu ruumiloome küsimustes ja aitaks kaasa riigi poolt võetud eesmärkide saavutamisele, soovitud muudatuste elluviimisele ja parema ruumi kujundamisele. Eelnõu aitab kaasa maa- ja ruumivaldkonna korrastamise üldise eesmärgi saavutamisele, milleks on parem elukeskkond linnas ja maal. Elukeskkonna, maa- ja ruumivaldkonna teadmus, kompetents ja andmed koondatakse ühte kohta kokku, mis loob võimaluse paremateks ruumiotsusteks ning ressursside paremaks kasutamiseks. Professionaalsem ruumiloome aitab kohaneda kliimamuutustega, vähendada sundliikumisi, ennetada segregeerumist, hoida keskkonda ja parandada inimeste vaimset ja füüsilist tervist. Selleks luuakse Maa-ameti baasil seda ümber korraldades Maa- ja Ruumiamet, mis aitab viia ellu eesmärgid, mis on seatud ruumi tasakaalukaks ja kestlikuks arenguks ning kvaliteetse elukeskkonna kujundamiseks valdkondlikes arengukavades ja teistes strateegiadokumentides.

Seaduse jõustumise ajaks viiakse lõpule Maa- ja Ruumiameti loomisega seotud tegevused, sealhulgas põhimääruse, struktuuri ja koosseisu väljatöötamine ning sellega kaasnevad personalitoimingud, lahendatakse eelarvega seotud küsimused ning alustatakse muudetavate seaduste alusel kehtestatud määruste muutmist.

Eelnõu kohaselt alustab Maa- ja Ruumiamet tööd 1. jaanuaril 2025.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Maa- ja Ruumiametisse koondatavate tegevusvaldkondade asutuste teenistujatest koosneva õiguse töörühma järgmised liikmed: Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna juhataja asetäitja Ingrid Raidme (6256 163, ingrid.raidme@agri.ee), Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi maapoliitika ja riigivara osakonna valdkonnajuht (maapoliitika) Vello Kima (vello.kima@agri.ee, tel 626 2941), Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi maapoliitika ja riigivara osakonna nõunik Eike Pärnamägi, eike.parnamagi@agri.ee, tel 626 0706), Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ruumilise planeerimise osakonna valdkonnajuht Külli Siim (5817 0529, kylli.siim@agri.ee), Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Annemari Vene (annemari.vene@kliimaministeerium.ee), Kliimaministeeriumi ehituse- ja elukeskkonna osakonna ehitustegevuse valdkonnajuht Liisi Pajuste (5885 1149, liisi.pajuste@kliimaministeerium.ee), Kultuuriministeeriumi kunstide osakonna arhitektuuri- ja disaininõunik Johanna Jõekalda (628 2207, johanna.joekalda@kul.ee), Maa-ameti õigusosakonna juhataja Kaire Bamberg (5697 0784, kaire.bamberg@maaamet.ee), Põllumajandus- ja Toiduameti õigusosakonna juhataja Raili Pruusapuu (515 2262, raili.pruusapuu@pta.ee) ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi maapoliitika ja riigivara osakonna projektijuht Kristi Mikiver (5689 8694, kristi.mikiver@agri.ee).

Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna juhataja asetäitja Ingrid Raidme (6256 163, ingrid.raidme@agri.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole sisult seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse 18. mai 2022. aasta korraldusega nr 131 „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2023–2027“ kinnitamine“ kinnitatud „Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2023–2027“ (edaspidi *VVTP 2023-2027*) järgmistes punktides toodud ülesannete täitmisega:

- 1) punktiga 5.4.1: „Reorganiseerime senise ruumilise planeerimisega tegelevate ametkondade struktuuriüksused ühtseks maa- ja ruumiametiks.“,
- 2) punktiga 5.4.2: „MaRu nõustab mh kohalike kliimakavade koostamist, mis koos professionaalsema ruumiplaneerimisega aitab kohaneda kliimamuutustega, vältida segregeerumist, valmistuda tulevikuks ja hoida keskkonda.“ ja
- 3) punktiga 5.4.3: „MaRu eesmärk on kvaliteetne elukeskkond nii linnas kui maal. Panustame kaasaegse ruumiplaneerimise parima praktika kasutamisele liikuvuse, taristu ja linnade arengus, et vähendada sundliikumisi, segregatsiooni, kulusid ja keskkonnajalajälge.“.

Eelnõukohase seadusega muudetakse seaduste järgmisi redaktsioone:

Vabariigi Valitsuse seadus RT I, 30.06.2023, 11

Asjaõigusseaduse rakendamise seadus RT I, 10.03.2022, 19

Ehitusseadustik RT I, 30.06.2023, 3

Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadus RT I, 30.06.2023, 4

Eluruumide erastamise seadus RT I, 23.12.2022, 6

Kinnisasja avalikes huvides omandamise seadus RT I, 06.07.2023, 17

Kohanimeseadus RT I, 30.06.2023, 29

Lennundusseadus RT I, 20.03.2024, 3

Looduskaitse seadus RT I, 17.04.2024, 7

Maa hindamise seadus RT I, 27.04.2022, 8

Maakatastriseadus RT I, 17.03.2023, 56

Maakorraldusseadus RT I, 17.03.2023, 64

Maaparandusseadus RT I, 30.06.2023, 38

Maapõueseadus RT I, 21.12.2023, 2

Maareformi seadus RT I, 06.07.2023, 53

Maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seadus RT I, 19.05.2020, 10

Notariaadiseadus RT I, 06.07.2023, 60

Planeerimisseadus RT I, 30.06.2023, 57

Riigivaraseadus RT I, 06.07.2023, 84

Ruumiandmete seadus RT I, 30.06.2023, 68

Täitemenetluse seadustik RT I, 22.03.2024, 9

Kuna eelnõukohase seadusega muudetakse Vabariigi Valitsuse seadust, on seaduse vastuvõtmiseks vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu laiem eesmärk on aidata kaasa maa- ja ruumivaldkonna korrastamise üldise eesmärgi saavutamisele, milleks on parem elukeskkond linnas ja maal. Elukeskkonna, maa- ja ruumivaldkonna teadmus, kompetents ja andmed koondatakse ühte kohta kokku, mis loob võimaluse paremateks ruumiotsusteks ning ressursside paremaks kasutamiseks. Professionaalsem ruumiloome aitab kohaneda kliimamuutustega, vähendada sundliikumisi, ennetada segregerumist, hoida keskkonda ja parandada inimeste vaimset ja füüsilist tervist.

Seni on maa- ja ruumivaldkond killustatud erinevate ministriumide valitsemisalades ja nende valitsemisala asutustes.

Strateegias „Eesti 2035“ on arenguvajadusena nähtud riigi suuremat kompetentsi terviklikuks ruumiloomeks¹ ning paremate ruumiloomeotsuste tegemiseks inimeste ruumipädevuse suurendamist, mida toetavad kvaliteetsed ruumiandmed ja nutikamad teenused. Sellest tulenevalt on strateegia „Eesti 2035“ üheks sihiks kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond. Selleks tuleb ruumi planeerida ja uuendada terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastikum muutuste, tervise ja keskkonnahoiuga arvestavalt.

Aastatel 2017-2018 Riigikantselei juures tegutsenud ruumiloome ekspertrühm jõudis seisukohale, et ruumipoliitika riigiasutuste vahelist killustatust tuleb vähendada ja tegi ettepaneku tuua eri ministriumites laiali olevad kompetentsid ühte üksusesse. Selle töö põhjal alustati ettevalmistusi Maa- ja Ruumiameti kui nn ühendameti loomiseks ning 2020. aastal valmis „Maa-, regionaal- ja planeeringute valdkonna ühendameti moodustamise analüüs“²,

¹ Strateegias „Eesti 2035“, Arenguvajadused, Ruum ja taristu, Kultuuriruum ja elukeskkond, <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/arenguvajadused#kultuuriruum>

² Maa-, regionaal- ja planeeringute valdkonna ühendameti moodustamise analüüs (2020), <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2023-11/uuring-2020-maru-loomine-anal%C3%BC%C3%BCs.pdf>

mille põhjal tegi riigihalduse minister valitsusele ettepaneku ühendameti moodustamiseks³. Analüüsi uuendati 2023. aastal ning 2023. aastal valmis ka maa- ja ruumipoliitika elluviimise kontseptsioon⁴.

2023. aasta detsembris nõustus valitsuskabinet ettepanekuga korraldada Maa-amet ümber ning ümberkorraldatud ameti tegevusvaldkonda viia lisaks Maa-ameti juba osutatavatele teenustele järgmised teenused, sh digiteenused:

- 1) Kliimaministeeriumist ehituse- ja elukeskkonna osakonnast e-ehituse platvormi teenused,
- 2) Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumist ruumilise planeerimise ülesanded,
- 3) Kultuuriministeeriumist arhitektuurivaldkonna rakenduslikud ülesanded,
- 4) Põllumajandus- ja Toiduametist maaparanduse valdkonna ülesanded,
- 5) Rahandusministeeriumist Kliimaministeeriumile osutatavad riigi hoonestamata kinnisvara hooldamise, maakorralduse ja maaparandusega seotud teenused,
- 6) osaliselt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning osaliselt Kultuuriministeeriumi eespool nimetatud ülesannete hulgast strateegilise ruumiloome tegevusvaldkonna ülesanded, millega edaspidi tegeletakse eraldi ja põhjalikumalt.

Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ (edaspidi *hea õigusloome ja normitehnika eeskiri*) § 1 lõike 2 punktist 5 ei ole seaduseelnõu jaoks koostatud väljatöötamiskavatsust ega kontseptsiooni. Eelnõu kohaselt muudetakse seadusi peamiselt üksnes neis oleva ameti nime muutmiseks. Mõned muudatused on seotud ümberkorraldamise tõttu ülesannete täitja muutumisega. Seega ei ole tegemist olulist õiguslikku muudatust kaasa toova eelnõuga. Eelnõuga ei muudeta ministeeriumide valitsemisalade valdkondi maa- ja ruumivaldkonnas, vaid üksnes korrastatakse maa- ja ruumivaldkonna õigusaktide rakenduspädevusi, andes need ühe ameti pädevusse. Seega ei kaasne eelnõuga ka muud olulist mõju. Ameti nime on võimalik muuta vaid seadust muutes, mistõttu täiendav analüüs hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõike 1 alusel koostatavas väljatöötamiskavatsuses muid võimalusi ega täiendavat sisendit küsimuse lahendamiseks ei annaks. Samuti ei ole kaalumisel olnud teisi ameti nime variante.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõus on 22 paragrahvi, milles nähakse ette 21 seaduse muutmise.

Paragrahvi 1 muudetakse Vabariigi Valitsuse seadust.

Muudetakse Vabariigi Valitsuse seaduse (edaspidi *VVS*) sätet, milles nimetatakse Maa-ametit Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas asuvate ametite hulgas, ja täiendatakse seadust rakendussätetega, mis on vajalikud Maa-ameti ümberkorraldamiseks. Samuti tehakse muudatus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala valdkonnas, et viia ligipääsetavuse valdkond Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumist Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumisse.

³ 2020 aastal valminud „Maa-, regionaal- ja planeeringute valdkonna ühendameti moodustamise analüüsi“ uuendus (2023), <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2023-11/uuring-2023-maru-loomine-anal%C3%BC%C3%BCs-2020-uuendus.pdf>

⁴ Maa- ja ruumipoliitika elluviimise kontseptsioon (2023), <https://www.agri.ee/sites/default/files/documents/2024-04/maru-kontseptsioon-2023.pdf>

Punktiga 1 lisatakse VVSi § 63 lõikesse 1, kus on sätestatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala, ligipäasetavuse valdkond. Ligipäasetavuse valdkond on osa võrdse kohtlemise valdkonnast, mis on juba Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalas. VVSi 2023. aasta 1. juuli jõustunud redaktsiooni kohaselt lisati ligipäasetavuse valdkond Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala valdkonda, kuid otstarbekas on viia see Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisalasse, kus ligipäasetavust saab edendada ja koordineerida terviklikult võrdse kohtlemise valdkonnas.

Punktiga 2 muudetakse VVSi § 65¹ lõiget 1, kus on sätestatud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala, nii, et sellest jäetakse välja ligipäasetavuse põhimõtete rakendamise tagamise koordineerimine. VVSi 2023. aasta 1. juuli jõustunud redaktsiooni kohaselt lisati see valdkond Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala valdkonda. Kavandatava muudatusega viiakse see valdkond kokkuleppel Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga ja tema pakutud sõnastuses tema valitsemisala valdkonda.

Punktiga 3 muudetakse VVSi § 65¹ lõiget 2, kus on sätestatud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas asuvad ametid, punkti 1 muutes seal nimetatud Maa-ameti nime Maa- ja Ruumiametiks.

Punktiga 4 täiendatakse VVSi §-ga 105²⁰ ja §-ga 105²¹, milles nähakse ette rakendussätteid Maa-ameti ümberkorraldamiseks Maa- ja Ruumiametiks ja Maa-ameti senise geoloogia-alase tegevuse korraldamise valdkonna (täpsustatud allpool) Kliimaministeeriumi hallatava riigiasutuse, Eesti Geoloogiateenistus, ülesannete hulka viimiseks ning ligipäasetavuse valdkonna Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala valdkonnast Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala valdkonda üleviimiseks.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 1 sätestatakse, et Maa-amet korraldatakse ümber Maa- ja Ruumiametiks alates 2025. aasta 1. jaanuarist ja et Maa-ameti ümberkorraldamisega seotud toimingud teeb kooskõlas VVS § 49 lõike 1 punktiga 10 regionaalminister. Maa-amet asub 1. juulist 2023. a Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisalas.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 2 sätestatakse, et Maa-ameti ametnik või töötaja, kelle ameti- või töökoht ning teenistus- või tööülesanded asutuse ümberkorraldamise tõttu ei muutu, jätkab teenistust alates 2025. aasta 1. jaanuarist Maa- ja Ruumiameti koosseisus ettenähtud ameti- või töökohal. Olukorra puhul, kus Maa-ameti ametniku või töötaja ameti- või töökoht ning teenistus- või tööülesanded ei muutu ja ainsaks otseseks mõjuks tema töösuhtele on ameti nime muutumine asutuse ümberkorraldamise tõttu, ei ole tegemist ametniku üleviimist tingiva olukorraga avaliku teenistuse seaduse tähenduses või töötaja töölepingu üleandmist tingiva olukorraga ja töölepingu seaduse tähenduses.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 3 sätestatakse, et Kliimaministeeriumi ehisregistri, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ruumilise planeerimise rakenduslikke ülesandeid täitev ning Põllumajandus- ja Toiduameti maaparanduse ja maakasutuse valdkonna ametnik ja töötaja, kelle ameti- või töökoht viiakse maa- ja ruumivaldkonna õigusaktide rakenduspädevuste korrastamiseks üle Maa- ja Ruumiametisse, jätkab teenistust alates 2025. aasta 1. jaanuarist Maa- ja Ruumiameti koosseisus ettenähtud ameti- või töökohal kooskõlas avaliku teenistuse seaduse § 16 lõikega 5 ja § 98 lõike 1 punktiga 1 ning töölepingu seaduse § 112 lõikega 1. Ministeeriumi asjakohase ametniku üleviimise ja töötaja töölepingu üleandmise otsuse teeb

tema ametisse nimetamise õigust omav isik avaliku teenistuse seaduse § 22 lõike 1 tähenduses. Põllumajandus- ja Toiduameti ametniku üleviimise ja töötaja töölepingu üleandmise otsuse teeb kooskõlastatult regionaalministriga Põllumajandus- ja Toiduameti peadirektor.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 4 sätestatakse, et Maa-ameti ametnik või töötaja, kelle ameti- või töökoht ja teenistus- või tööülesanded asutuse ümberkorraldamise tõttu muutuvad ning kellele tehakse ettepanek asuda tema ameti- või töökoha asemele loodavale uuele ameti- või töökohale või kelle ameti- või töökoha asemele luuakse uus ameti- või töökoht, mis täidetakse sisekonkursi korras, ja kes valitakse ameti- või töökohale sisekonkursi korras, jätkab teenistust alates 2025. aasta 1. jaanuarist Maa- ja Ruumiameti koosseisus ettenähtud ameti- või töökohal. Nimetatud ettepaneku teeb ja sisekonkursi kuulutab välja Maa-ameti peadirektor kooskõlastatult regionaalministriga.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 5 sätestatakse, et Maa-ameti ametikoha asemele loodav uus ametikoht, mida ei täideta § 105¹⁴ lõikes 4 sätestatud korras ehk sisekonkursiga, täidetakse avaliku konkursi korras ja sellele valitud ametnik alustab teenistust alates 2025. aasta 1. jaanuarist Maa- ja Ruumiameti koosseisus ettenähtud ametikohal. Avaliku konkursi kuulutab välja Maa- ameti peadirektor kooskõlastatult regionaalministriga.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 6 sätestatakse selguse mõttes, et Maa-ameti peadirektoril on õigus enne 2025. aasta 1. jaanuari anda käskkiri enda poolt ametisse nimetatud ametniku teenistusest vabastamiseks koondamise tõttu või ütelda üles töötajaga sõlmitud tööleping koondamise tõttu 2025. aasta 1. jaanuarist.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 7 sätestatakse, et õigusaktides sätestatud Kliimaministeeriumi ehtisregistri ülesannete täitmise, Rahandusministeeriumi Kliimaministeeriumile osutatavate riigi hoonestamata kinnisvara hooldamise, maakorralduse ja maaparandusega seotud teenuste osutamise, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ruumilise planeerimise rakenduslike ülesannete, Maa-ameti ning Põllumajandus- ja Toiduameti maaparanduse ja maakasutuse valdkonna ülesannete täitmise õigused ja kohustused lähevad alates 2025. aasta 1. jaanuarist üle Maa- ja Ruumiametile. See tähendab, et kuni 2025. aasta 1. jaanuarini nimetatud asutuste ja valdkondade ülesannete täitmise õigused ja kohustused, mis viiakse üle Maa- ja Ruumiametisse, lähevad nendelt asutustelt alates 2025. aasta 1. jaanuarist üle Maa- ja Ruumiametile. Samuti kõik Maa-ameti ülesannete täitmise õigused ja kohustused lähevad alates 2025. aasta 1. jaanuarist üle Maa- ja Ruumiametile.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 8 sätestatakse, et õigusaktides sätestatud Kliimaministeeriumi ehtisregistri ülesandeid täitvate, Kultuuriministeeriumi arhitektuurivaldkonna strateegilise ruumiloome rakenduslike ülesannete, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ruumilise planeerimise rakenduslike ülesandeid täitvate, Maa-ameti ning Põllumajandus- ja Toiduameti maaparanduse ja maakasutuse valdkonna ametnike ja töötajate volitused ja pädevus lähevad alates 2025. aasta 1. jaanuarist üle Maa- ja Ruumiameti ametnikele ja töötajatele. See tähendab, et ametnike ja töötajate, kes kuni 2025. aasta 1. jaanuarini töötasid nimetatud asutustes ja valdkondades, mille täitmise ülesanded viiakse koos nende ameti- ja töökohtadega üle Maa- ja Ruumiametisse, volitused ja pädevus lähevad alates 2025. aasta 1. jaanuarist üle Maa- ja Ruumiameti ametnikele ja töötajatele. Samuti Rahandusministeeriumi poolt Kliimaministeeriumile osutatavate riigi hoonestamata kinnisvara hooldamise, maakorralduse ja maaparandusega seotud teenuste osutamisega seotud töötajate ja kõigi Maa-ameti ametnike ja töötajate volitused ja pädevus lähevad alates 2025. aasta 1. jaanuarist üle Maa- ja Ruumiameti ametnikele ja töötajatele.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 9 sätestatakse, et kõigis õigussuhetes, milles Eesti Vabariiki on esindanud ehisregistri ülesannete täitmises Kliimaministeerium, Kultuuriministeeriumi arhitektuurivaldkonna strateegilise ruumiloome rakenduslike ülesannete täitmise, Kliimaministeeriumile osutatavate riigi hoonestamata kinnisvara hooldamise, maakorralduse ja maaparandusega seotud teenuste osutamise valdkonnas Rahandusministeerium, ruumilise planeerimise valdkonnas Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Maa-amet ning maaparanduse ja maakasutuse valdkonnas Põllumajandus- ja Toiduamet, on alates 2025. aasta 1. jaanuarist Eesti Vabariigi esindaja Maa- ja Ruumiamet. See tähendab, et kõigis õigussuhetes, milles seni on Eesti Vabariiki esindanud teistest riigiasutustest üle viidavates valdkondades asjaomased teised riigiasutused, esindab alates 2025. aasta 1. jaanuarist Eesti Vabariiki Maa- ja Ruumiamet. Samuti esindab kõigis õigussuhetes, milles seni on Eesti Vabariiki esindanud Maa-amet, alates 2025. aasta 1. jaanuarist Eesti Vabariiki Maa- ja Ruumiamet.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 10 sätestatakse, et Maa-ameti geoloogia-alase tegevuse korraldamise ülesande täitmise valdkonnas täidetavad õigused ja kohustused lähevad alates 2025. aasta 1. jaanuarist üle Kliimaministeeriumi valitsemisalas olevale riigiasutusele, kelle ülesandeks on riigi geoloogia-alase pädevuse tagamine. Maa-ameti senise geoloogia-alase tegevuse (täpsustatud allpool) korraldamise valdkond antakse üle Eesti Geoloogiateenistusele. Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning Kliimaministeeriumi kokkuleppel viiakse senine Maa-ameti geoloogia-alaste tegevuste korraldamise ülesanne alates 1. jaanuarist 2025. a Kliimaministeeriumi hallatava riigiasutuse, Eesti Geoloogiateenistus, ülesannete hulka.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 11 sätestatakse, et Maa-ameti nende ametnike ja töötajate, geoloogia-alase tegevuse korraldamine, volitused ja pädevus lähevad alates 2025. aasta 1. jaanuarist üle Eesti Geoloogiateenistuse töötajatele.

Kavandatava § 105²⁰ lõikes 12 sätestatakse, et kõigis geoloogia-alase tegevuse korraldamise ülesande täitmisel tekkinud nendes õigussuhetes, milles Eesti Vabariiki on esindanud Maa-amet, on alates 2025. aasta 1. jaanuarist Eesti Vabariigi esindaja Eesti Geoloogiateenistus.

Selleks antakse Maa-ameti geoloogia osakonna kümnest geoloogia-alase tegevuse korraldamise ülesannet täitvast ametikohast seitsme ametikoha palgafond üle Eesti Geoloogiateenistusele.

Kavandatava § 105²¹ lõikes 1 sätestatakse, et Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi koosseisus olev ligipäätavuse valdkonna ametnik, kelle ametikoht ning teenistusülesanded asutuse ümberkorraldamise tõttu ei muutu, jätkab teenistust alates 2025. aasta 1. jaanuarist Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koosseisus ettenähtud ametikohal.

Kavandatava § 105²¹ lõikes 2 sätestatakse, et kõigis ligipäätavuse valdkonna õigussuhetes, milles Eesti Vabariiki on alates 2023. aasta 1. juulist esindanud Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, on alates 2025. aasta 1. jaanuarist Eesti Vabariigi esindaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Paragrahvida 2 muudetakse asjaõigusseaduse rakendamise seadust.

Kavandatav muudatus seisneb Maa-ameti nime muutmises Maa- ja Ruumiametiks.

Asjaõigusseaduse rakendamise seaduse § 15⁵ lõikes 8, milles reguleeritakse talumistasu suurust, sätestades, et maa maksustamishinna suuruse arvutamisel lähtutakse Maa-ameti andmetest, asendatakse tekstiosa „Maa-ameti“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiameti“.

Paragrahviga 3 muudetakse ehitusseadustikku.

Ehitusseadustikus tehakse muudatused, millega Maa-ameti nimi muudetakse Maa- ja Ruumiametiks ja muudetakse ehitisregistri vastutavat töötajat. Vastutav töötaja määratakse edaspidi Ehitisregistri põhimääruses.

Punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks § 59 lõige 1, milles on sätestatud, et ehitisregistri vastutav töötaja on Kliimaministerium.

Punktiga 2 muudetakse § 59 lõiget 2. Ehitusseadustiku § 59 lõikes 2 sätestatakse, et ehitisregistri volitatud töötajad määratakse ehitisregistri põhimääruses. Kavandatava muudatusega täiendatakse seda lõiget nii, et ehitisregistri põhimääruses määratakse ka vastutav töötaja. Muudatus on koosõlas avaliku teabe seaduse § 43⁵ lõikega 1, mille kohaselt andmekogu põhimääruses sätestatakse andmekogu pidamise kord, sealhulgas andmekogu vastutav töötaja (haldaja) ja vajaduse korral volitatud töötaja.

Punktiga 3 muudetakse § 113²¹ lõikes 4 Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks.

Ehitusseadustiku § 113²¹ lõikes 4, milles reguleeritakse hoonestustasu, sätestades, et hoonestustasu määramiseks arvutab Maa-amet maa hindamise seaduse kohaselt läbi viidud maa korralise hindamise tulemuste alusel maa sihtotstarvete kaupa kogu Eesti ulatuses maa keskmise väärtuse, asendatakse tekstiosa „Maa-amet“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet“.

Paragrahviga 4 muudetakse ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadust.

Kavandatav muudatus seisneb Maa-ameti nime muutmises Maa- ja Ruumiametiks.

Punktiga 1 asendatakse § 5 lõigetes 2 ja 3 sõnad „valdkonna eest vastutav minister“ sõnaga „Maa- ja Ruumiamet“ vastavas käändes.

Punktiga 2 muudetakse § 11¹ lõiget 3 ja sõnastatakse see nii, et enne 2025. aasta 1. jaanuari algatatud kohaliku omavalitsuse üksuse planeeringule heakskiidu andmine menetletakse Regionaal- ja Põllumajandusministeriumi asemel lõpuni Maa- ja Ruumiametis. Tegemist on erandiga haldusmenetluse seadusest, mille kohaselt üldreeglina haldusorgani pädevuse muutumise korral peab asja menetlusse võtnud haldusorgan viima menetluse lõpule.

Punktiga 3 muudetakse ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 15 lõiget 2, milles sätestatakse, et maareformi seaduse § 31 lõikes 2 sätestatud maa omanikuks ehitusseadustiku tähenduses on Maa-amet. Sättes asendatakse tekstiosa „Maa-amet“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet“.

Paragrahviga 5 muudetakse eluruumide erastamise seadust.

Punktiga 1 muudetakse 21⁵ lõikes 7 Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks.

Kavandatud muudatus seisneb Maa-ameti nime muutmises Maa- ja Ruumiametiks. Eluruumide erastamise seaduse 21⁵ lõikes 7, milles reguleeritakse avalik-õiguslikke reaalkoormatise, sätestades, et reaalkoormatise kustutatakse korteriomaniiku ühepoolse notariaalselt tõestatud avalduse alusel, kui korteriomaniik on tasunud kogu reaalkoormatise rahalise väärtuse ning reaalkoormatise kustutamisel on riigi kui puudutatud isiku esindajaks Maa-amet, asendatakse tekstiosa „Maa-amet“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet“.

Punktiga 2 muudetakse § 21⁸ lõikes 3 Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks.

Eluruumide erastamise seaduse 21⁸ lõikes 3, milles reguleeritakse korteriomandite tekkimist elamuühistule (-kooperatiivile) kuuluvas elamus ja mille kohaselt läheb korteriomandite tekkimisel elamuühistu (-kooperatiivi) poolt erastatud maa eest tasumata summa maksmise kohustus üle korteriomanikele võrdeliselt neile kuuluvate mõtteliste osadega maatükist ja kui maatükk koormatakse järelmaksu tagamiseks hüpoteegiga, tuleb korteriomandite seadmisel hüpoteek jagada elamuühistu (-kooperatiivi) avalduse alusel ja Maa-ameti nõusolekul osahüpoteekideks, asendatakse tekstiosa „Maa-ameti“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiameti“.

Paragrahviga 6 muudetakse kinnisasja avalikes huvides omandamise seadust.

Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse § 6 lõikes 3 ja § 12 lõikes 2 asendatakse tekstiosa „Maa-amet“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet“.

Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse § 6 lõikes 3, milles sätestatakse, et menetluse läbiviija on riigi huvi korral asjaomane ministeerium, Transpordiamet, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus või Maa-amet ja kohaliku huvi korral valla- või linnavalitsus, asendatakse tekstiosa „Maa-amet“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet“.

Kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse §-s 12, milles reguleeritakse kinnisasja ja piiratud asjaõiguse väärtuse ning varalise kahju hindamist, sätestades lõikes 2, et vajaduse korral tellitakse väärtuse määramiseks hindamine kutsetunnistusega hindajalt, kellel on kutseseaduse kohane kehtiv 7. taseme vara hindaja kutse, või selgitab väärtuse välja Maa-amet maakatastriseaduse § 9 lõike 2¹ alusel peetavas tehingute andmebaasis sisalduvate tehinguandmete ja turuanalüüsi alusel, asendatakse tekstiosa „Maa-amet“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet“.

Paragrahviga 7 muudetakse kohanimeseadust.

Kohanimeseaduses muudetakse Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks.

Kohanimeseaduse § 17 lõikes 3, milles sätestatakse, et riikliku kohanimeregistri vastutav töötleja on Maa-amet, asendatakse tekstiosa „Maa-amet“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet“.

Paragrahviga 8 muudetakse lennundusseadust.

Lennundusseaduses muudetakse Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks.

Lennundusseaduse § 34¹ lõikes 7¹, milles reguleeritakse lennuvälja ja kopteriväljaku lähiümbruse mõõtmete edastamist Transpordiametist Maa-ametile maakatastrisse kandmiseks, asendatakse tekstiosa „Maa-ametile“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiametile“.

Paragrahviga 9 muudetakse looduskaitseadust.

Looduskaitseaduse §-s 91 asuvaid rakendussätteid täiendatakse lõikega 25, mis on vajalik seoses loodusobjektide kaitse alla võtmise ja loodusobjektide piiride kehtestamise otsustes ning kaitse-eeskirjades sisalduva normitehnilise märkusega, mille kohaselt saab ala piiridega tutvuda maainfosüsteemis (www.maaamet.ee). MARU moodustamisega seoses peab nimetatud viidet muutma.

Looduskaitseaduses sätestatakse, et nimetatud domeeninimi loetakse nendes otsustes viiteks maainfosüsteemile Maa- ja Ruumiameti domeeninimega (www.maaruum.ee).

Säte on vajalik, kuna viidet www.maaamet.ee sisaldavad looduskaitseaduse alusel antud 36 keskkonnaministri määrust ja 374 Vabariigi Valitsuse määrust, mille ükshaaval muutmine oleks tarbetult koormav. Samas vajaks muudatus õigusaktis selget ära näitamist ja otsuste mittemuutmine õiguslikku alust. Isikutele see säte negatiivset mõju kaasa ei too, kuna veebiaadressilt www.maaamet.ee suunatakse isik automaatselt Maa- ja Ruumiameti domeeninimega maainfosüsteemile.

Paragrahviga 10 muudetakse maa hindamise seadust.

Maa hindamise seaduses muudetakse Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks. Maa hindamise seaduse § 4 lõigetes 1 ja 1¹, § 4¹ lõikes 2 ja §-s 8² asendatakse tekstiosa "Maa-amet" tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet”.

Paragrahviga 11 muudetakse maakatastriseadust.

Maakatastriseaduses muudetakse Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks. Maakatastriseaduse § 3 lõikes 1, § 16¹ lõikes 1¹, lõikes 2, § 16² lõikes 6, § 19⁴ lõikes 3, § 20 lõigetes 4¹, 5 ja 16 ning § 20¹ lõikes 2 asendatakse tekstiosa "Maa-amet" tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet” vastavas käändes.

Paragrahviga 12 muudetakse maakorraldusseadust.

Maakorraldusseaduses muudetakse Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks. Maakorraldusseaduses asendatakse tekstiosa "Maa-amet" tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet” vastavas käändes.

Paragrahviga 13 muudetakse maaparandusseadust.

Maaparandusseaduses muudetakse sätteid, milles nimetatakse Põllumajandus- ja Toiduametit tema maaparandusega seotud ülesannetega seoses, välja arvatud § 96 lõikes 2 ning § 103 lõikes 4, mis on rakendussätted, mille rakendamise aeg on tänaseks möödunud, asendatakse tekstiosa „Põllumajandus- ja Toiduamet” tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet” vastavas käändes.

Paragrahviga 14 muudetakse maapõuaseadust.

Maapõuaseaduses (edaspidi *MaaPS*) muudetakse sätteid, milles nimetatakse Maa-ametit, sest Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning Kliimaministeeriumi kokkuleppel viiakse

senine Maa-ameti geoloogia-alase tegevuse korraldamise valdkond alates 1. jaanuarist 2025. a Kliimaministeeriumi hallatava riigiasutuse, Eesti Geoloogiateenistus, ülesannete hulka.

Maa-ameti geoloogia osakonda on valdkonna eest vastutav minister (kliimaminister) kehtiva MaaPSi alusel volitanud täitma erinevaid geoloogia valdkonnaga seotud ülesandeid (MaaPS § 21 lõike 1¹ alusel kehtestatud määrusest tulenevalt maavarade registri vastutav töötaja, § 14 ja § 15 kohane maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse lubamine ning planeeringute kooskõlastamine, § 27 lõike 2 ja § 49 lõike 2 kohase arvamuse andja) ning kes on ehitusseadustiku § 14 lõike 4 punkti 2 alusel kehtestatud määrusega määratud ehitusgeoloogiliste uuringute aruannete vastuvõtjaks.

Sellest tulenevalt muudetakse seaduses viiteid ka „maavarade registri vastutavale töötajale“. Ka neid ülesandeid hakkab edaspidi täitma Eesti Geoloogiateenistus. Kuna praegusel hetkel ei ole paika pandud, kas Eesti Geoloogiateenistus hakkab olema maavarade registri vastutav või volitatud töötaja, ei ole sellisena viidete seadusesse jätmine võimalik.

Kuna hallatava riigiasutuse moodustamise, ümberkorraldamise või lõpetamise otsustamise pädevus on ministril, mitte Riigikogul, siis ei ole soovitatav hallatavat riigiasutust nimepidi seaduses nimetada. Seetõttu kasutatakse eelnõus riigiasutuse nimetamist tema tegevusvaldkonna kaudu.

Samuti, arvestades Vabariigi Valitsuse seaduse § 43 lõiget 1, ei ole hallatavate riigiasutuste põhiülesandeks täidesaatva riigivõimu teostamine, kuid nad võivad täidesaatvat riigivõimu teostada seaduse alusel, mis tähendab, et viide hallatavale asutusele kui teatud ülesande täitjale peab konkreetse ülesande puhul olema piisavalt selge ja ei tohi selguda näiteks ainult volitusest. Seetõttu on MaaPSis Eesti Geoloogiateenistusele liikuvate ülesannete puhul ülesande täitjana või alternatiivse täitjana nimetatud „Kliimaministeeriumi valitsemisalas olev riigiasutus, kelle ülesandeks on riigi geoloogilise kompetentsi tagamine, sealhulgas geoloogilise kaardistamise, maapõueressursside uurimise, geoloogilise teabe säilitamise ja kättesaadavuse tagamise ning maavarade kaitsega seotud ülesannete täitmise korraldamine“. Edasi kasutatakse tekstis lühendatud kuju - riigiasutus, kelle ülesandeks on riigi geoloogilise kompetentsi tagamine.

Kõik Eesti Geoloogiateenistusele üle antavad ülesanded on praktilise iseloomuga ning seotud riigi kogutud geoloogilise informatsiooni hoidmise ja kasutamisega. MaaPSi § 107 lõikes 3 sätestatud riikliku järelevalve teostamise ülesannet Eesti Geoloogiateenistusele ei anta, see jääb Keskkonnaametile nagu ka muu MaaPSi järelevalve.

Punktiga 1 muudetakse MaaPSi § 12 lõiget 1 ja võetakse maavarade komisjoni põhiülesannete hulgast välja Maa-ameti nõustamise ülesanne, kuna sellega seotud ülesanded liiguvad Kliimaministeeriumi valitsemisala asutusele.

Punktidega 2 ja 3 muudetakse MaaPSi § 14 ja 15, mis reguleerivad maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse lubamist ning planeeringute kooskõlastamist.

Ka 1. juulil 2023. aastal jõustuma kavandatud Vabariigi Valitsuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõus, mille § 27 kohaselt muudeti ka maapõueseaduse § 14 ja § 15, mõõndi, et maapõueseadusesse eelnõus kavandatud muudatused võivad vajada geoloogia valdkonnaga seoses täpsustamist. Paragrahvides 14 ja 15 asendati sõnad “valdkonna eest vastutav minister“ sõnadega „Vabariigi Valitsus“, mis andis maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse lubamiseks pädeva asutuse (Maa-amet) volitamise õiguse

ministri asemel Vabariigi Valitsusele. Paragrahvi 14 lõike 2¹ punkti 3 muudeti selliselt, et Kliimaministeeriumi nõusolek on vajalik ka juhul, kui § 14 lõikes 2¹ sätestatud loa andjaks ei ole Kliimaministeerium.

Eelnõuga tehakse ettepanek sätestada § 14 ja 15 nimetatud ülesannete täitjana Kliimaministeerium või kliimaministri volitusel riigiasutus, kelle ülesandeks on riigi geoloogilise kompetentsi tagamine.

Paragrahvi 14 lõike 2¹ punktis 3 viidatud kohustus võtta muude maavarade puhul Kliimaministeeriumi nõusolek on jäetud, et tagada selle otsuse tegemisel maapõuepoliitika laiemal sisendi andmine, kuna tegemist on maavaradega, mille puhul võib kasutuselevõtmise potentsiaal jm asjaolud vajada täiendavat hindamist.

Nagu selgitatud, ei ole § 14 alusel ja § 15 kohaselt antava loa puhul tegemist tavapärase tegevusloaga.

MaaPSi § 14 lõige 1 sätestab maavara kaitse põhimõtted, millest peavad oma tegevuses lähtuma kõik haldusorganid. „Maapõue seisundit ja kasutamist mõjutava tegevuse korraldamisel tuleb haldusorganil tagada:

- 1) maavara kaevandamisväärsena säilimine juhul, kui ei ole tegemist maavara kaevandamisega, muul viisil looduslikust seisundist eemaldamise, kasutamise ega tarbimisega käesolevas seaduses või selle alusel lubatud ulatuses;
- 2) juurdepääs maavarale;
- 3) maavara majanduslikult otstarbekas ja säästlik kasutamine.“

Paragrahvide 14 ja 15 muude sätete peamine eesmärk on tagada, et sisend haldusotsuste tegemiseks tugineb riigi kogutud geoloogilisele informatsioonile ning selle informatsiooni asjakohasele tõlgendusele. Selleks annab riigi geoloogilist kompetentsi koondav asutus seisukoha § 14 lõikes 2 sätestatud asjaolude esinemise kohta.

Loa andmisel hinnatakse § 14 lõikes 2 sätestatud asjaolude esinemist või mitteesinemist, st tegevust lubatakse kui see:

- 1) ei halvenda maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda;
- 2) halvendab maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegevus ei ole püsiva iseloomuga või
- 3) halvendab maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegemist on ülekaaluka avaliku huviga ehitisega, sealhulgas tehnovõrgu, rajatise või ehitusseadustiku tähenduses riigikaitse ehitise ehitamisega, mille jaoks ei ole mõistlikku alternatiivset asukohta, või tegemist on elektrituruseaduse tähenduses taastuvat energiaallikat kasutava elektrienergia tootmiseseadme ja seonduva taristu (edaspidi taastuvenergia ehitise) ehitamisega.

Valdavalt on loa taotlejaks kohaliku omavalitsuse üksused erinevates menetlustes, millega kavandatakse või lubatakse tegevust, mis avaldab mõju maapõue seisundile või kasutamisele.

Maavarale säilimise ja juurdepääsu olukorda puudutava otsuse tegemisel tuginetakse maardlate registri informatsioonile, mille järgi maavara kvaliteet, paiknemine, samuti kavandatud ehitise paiknemine maavara suhtes on tuvastatav ning seisukoht kujundatakse geoloogiliste andmete alusel. Nende andmete koondamise ja haldamisega tegeleb alates 2025. aasta 1. jaanuarist

Eesti Geoloogiateenistus, kes on riigi geoloogilise kompetentsi keskuseks ning seega antud ülesande täitmiseks sobiv riigiasutus. Ülesande andmine Kliimaministeeriumile või muule riigiasutusele peale Eesti Geoloogiateenistuse tähendaks asjaomaste taotlejate ja seotud lubade (nt ehitusload) menetlejate jaoks täiendavat ajakulu, haldus- ja töökoormust, kuna sisendinformatsioon ning kompetents selle tõlgendamiseks on edaspidi Eesti Geoloogiateenistuses, mistõttu tuleks sisend täies mahus küsida Geoloogiateenistusest. See oleks ressursikulukas lahendus, pakkumata seejuures sisulist eelist.

Nende lubade andmisel ei toimu muude asjaolude kaalumist, kui need, mis puudutavad maavara paiknemist, juurdepääsu, kaevandamisväärsust jms, mis on objektiivselt tuvastatavad riigi geoloogilise teabe alusel, mida haldab edaspidi Eesti Geoloogiateenistus. Muud asjaolud tulevad kaalumisele väga piiratud mahus - avaliku huviga ehitise põhjendatuse ja alternatiivasukohtade osas annab sisendi taotleja ning vajadusel saab selleks küsida arvamust teistelt riigiasutustelt, sh Kliimaministeeriumilt.

Eeltoodud arvestades on kõige mõistlikum, kõige vähem aja- ja ressursikulukam lahendus § 14 ja § 15 sätestatud ülesannete andmine Eesti Geoloogiateenistusele. Seadusesse on jäetud alternatiivina ka võimalus, et Kliimaministeerium täidab ülesannet ise, selline lahendus on nende sätete puhul kehtinud algusest peale ning paindlikkuse andmiseks on põhjendatud selle säilitamine ka edaspidi.

Punktiga 4 asendatakse § 21 lõikes 2, § 25 lõiget 1 ja 4, § 27 lõikes 2 ja § 49 lõikes 2 sõnad „maavarade registri vastutav töötleja“ tekstiosaga „riigiasutus, kelle ülesandeks on riigi geoloogilise kompetentsi tagamine“ vastavas käändes.

Paragrahvi 21 lõige 2 reguleerib maavarade registrisse kande tegemist. Kehtiva seaduse järgi otsustab kande tegemise järvelubja, järvemuda, meremuda, kruusa, liiva, lubjakivi, dolokivi, savi ja turba kohta maavarade registri vastutav töötleja (praegu Maa-amet). Kuna geoloogilise informatsiooni kogumise ja säilitamise ülesannet (sh maavarade registri pidamise ülesannet) hakkab täitma Eesti Geoloogiateenistus on otstarbekas, et registrikande tegemine muutub samuti selle riigiasutuse ülesandeks.

Paragrahvi 24 lõige 1 reguleerib eelkirjeldatud registrikande tegemisega haakuvat ülesannet - aktiivse reservvaru kaevandatavaks ja kasutatavaks maavaravaruks tunnistamist täiendavat geoloogilist uuringut nõudmata – ning mis seetõttu lahendatakse analoogselt eelmises paragrahvis kirjeldatuga. Tegemist on olemuselt maavarade registri pidaja ülesandega.

Paragrahvi 25 lõige 1 sätestab, kellele tuleb esitada geoloogilise uuringu aruanne. Kehtiva seaduse kohaselt tuleb see esitada maavarade registri volitatud töötlejale. Kuna selle registri pidamine läheb edaspidi Eesti Geoloogiateenistusele, sätestatakse, et need tuleb esitada riigiasutusele, kelle ülesandeks on riigi geoloogilise kompetentsi tagamine.

Paragrahvi 27 lõige 2 ja § 49 lõige 2 puudutavad arvamuse andmist geoloogilise uuringu loa ja kaevandamisloa menetluses, ning ka nendel juhtudel asendatakse viide maavarade registri volitatud töötlejale viitega „riigiasutusele, kelle ülesandeks on riigi geoloogilise kompetentsi tagamine“.

Punktiga 5 muudetakse MaaPSi § 25 lõiget 3, mis sätestab, et kui üldgeoloogiline uurimistöö, geoloogiline uuring, üldgeoloogilise uurimistöö või geoloogilise uuringu aruanne ei vasta käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud nõuetele, on maavarade registri vastutaval

töötlejal ja Kliimaministeeriumil õigus nõuda aruande muutmist või selle koostamisel aluseks võetud andmete täiendamist. Sellekohane nõue tuleb esitada 30 päeva jooksul aruande saamisest arvates.

Tegemist on sisulise aruande kontrollimisega, et info oleks piisav andmete maavarade registrisse kandmiseks ja funktsionaalselt registripidaja ülesandega, mida hakkab toitma Geoloogiateenistus. MaaPSis tehakse sellekohane muudatus.

Punktiga 6 muudetakse § 25 lõiget 5, mis senini käsitleski Eesti Geoloogiateenistuse tegevust geoloogilise materjali säilitamise tagamisel, kuid viidete ja rollide muutumise tõttu tuleb lõige ümber sõnastada.

Punktis 7 tehakse muudatused seaduse § 39 lõikes 4, § 70 lõikes 3 ja § 71 lõikes 4. Muudatuse kohaselt tuleb üldgeoloogilise uurimistöö loa või uuringuloa andjal või kaevandamisloa andjal teavitada üldgeoloogilise uurimistöö loa või uuringuloa kehtetuks tunnistamisest või kaevandamisloa peatamisest või kehtetuks tunnistamisest Maa-ameti asemel Eesti Geoloogiateenistust kui riigiasutus, kelle ülesandeks on riigi geoloogilise kompetentsi tagamine.

Punktis 8 muudetakse MaaPSi § 95 lõiget 7, milles reguleeritakse maavarade registrile andmete esitamist, mis puudutavad § 95 lõike 1 alusel kinnisasja omaniku poolt oma tarbeks võetud maavara. Selles kontekstis pole vajalik viidata maavarade registri vastutavale või volitatud töötlejale kui andmete saajale, piisab sätestamisest et andmed tuleb esitada registrile. Konkreetse esitamiskanali ja –viisi saab vajadusel paika panna registri põhimääruses.

Punktid 9 ja 10 käsitlevad § 107 lõikes 3 sätestatud MaaPSi § 25 puudutava riikliku järelevalve teostamist, mille ülesanne seni oli Maa-ametil. Edaspidi toimub riiklik järelevalve vastavalt § 107 lõikele 1 üldises korras, Keskkonnaameti poolt.

Selgitame, et sätte puhul ei ole sisuliselt sunnivahendite rakendamise vajadust esinenud. Aruannete nõuetekohane ja tähtaegne esitamine on uuringu tegija huvides, kuna vastasel juhul ei ole andmeid võimalik maavarade registrisse kanda ega ka kaevandamisluba taotleda (tulenevalt MaaPSist). Geoloogilise materjali esitamise puhul (§ 25 lõige 5), samuti rakenduspraktika puudub.

Aruande nõuetekohasuse kontroll on maavarade registripidaja ülesanne registrikande alusdokumentide kontrollimisel ning seda ei saa lugeda riikliku järelevalve teostamiseks § 107 lõike 3 mõttes. Nõuetele mittevastamisel ei tehta ettekirjutust ega rakendata sunniraha korrakaitseseaduse tähenduses, vaid juhitakse puudustele tähelepanu ning nende kõrvaldamata jätmisel ei tehta kuni puuduste kõrvaldamiseni registrikannet, arvestades registripidaja kohustust tagada registriandmete kvaliteet.

Paragrahvi 15 muudetakse maareformi seadust.

Maareformi seaduses muudetakse Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks. Maareformi seaduses asendatakse tekstiosa “Maa-amet” tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet” vastavas käändes.

Paragrahvi 16 muudetakse maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seadust.

Maareformi käigus kasutusvaldusesse antud maa omandamise seaduse § 3 lõikes 4², § 6 lõikes 1 ja § 11 lõikes 1 asendatakse tekstiosa „Maa-amet” tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet” vastavas käändes.

Paragrahviga 17 muudetakse notariaadiseadust.

Notariaadiseaduse § 53 lõike 1 punktis 5², mille kohaselt võib Maa-amet maakorralduse käigus kinnisasja omaniku ja piiratud asjaõiguse omaja tahteavaldusele antud allkirja õigsuse kinnitamisel teha tõestamistoimingu notari asemel, asendatakse tekstiosa „Maa-amet” tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet”.

Paragrahviga 18 muudetakse planeerimisseadust.

Planeerimisseaduses tehtavad muudatused on seotud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi strateegilise ruumiloome tegevusvaldkonna ühe ülesande – kohaliku omavalitsuse planeeringute heakskiitmine – üleviimisega Maa- ja Ruumiametisse.

Punktides 1-4, 7-9 ja 12 muudetakse seoses ülesande üleviimisega seaduse sõnastust, asendades senise ülesande täitja Maa- ja Ruumiametiga.

Punktid 5 ja 10 reguleerivad maakonnaplaneeringu muutmise ettepanekut sisaldava planeeringu puhul nõusoleku andmist või nõusoleku andmisest keeldumise eeldust, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kooskõlastuse olemasolu. Seaduse täiendus on seotud asjaoluga, et Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi pädevuses on maakonnaplaneeringute koostamise korraldamine (planeerimisseadus § 55 lõige 4).

Punktidega 6, 11 ja 13 jäetakse välja sõnad „valdkonna eest vastutavale ministrile ja“, sest üleviimise tulemusel on sätte kohane maakatastri pidaja ja heakskiidu andja Maa- ja Ruumiamet.

Kuna üleminekusätet ei ole kavandatud, siis toimuvad kõik muudatused üldises korras ehk enne 2025. aasta 1. jaanuari alustatud menetluste suhtes kohaldatakse haldusmenetluse seaduse § 9 lõikes 3 sätestatud, mille kohaselt haldusorgani pädevuse muutumisel peab asja menetlusse võtnud haldusorgan viima menetluse lõpule. See tähendab, et planeerimisseaduse kohased Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis alustatud menetlused viib lõpule Regionaal- ja Põllumajandusministeerium. Vaid eelnõu §-s 4 kavandatud ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 11¹ lõike 3 uue redaktsiooni kohaselt enne 2025. aasta 1. jaanuari algatatud kohaliku omavalitsuse üksuse planeeringule heakskiidu andmine menetletakse lõpuni Maa- ja Ruumiametis.

Paragrahviga 19 muudetakse riigivaraseadust.

Riigivaraseaduse § 4 lõikes 3, § 18¹ lõike 2 punktis 6, § 46 lõike 2 punktis 1 ja § 105¹ lõikes 4 asendatakse tekstiosa „Maa-amet” tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet”.

Paragrahviga 20 muudetakse ruumiandmete seadust.

Ruumiandmete seaduses muudetakse Maa-ameti nimi Maa- ja Ruumiametiks. Ruumiandmete seaduses asendatakse tekstiosa "Maa-amet" tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet” vastavas käändes.

Paragrahviga 21 muudetakse täitemenetluse seadustikku.

Täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 19³, mille kohaselt selle seadustiku alusel täidetakse nõuded, mis tulenevad täitedokumentidest, milleks on ka maareformi seaduse § 35¹ lõikes 9 nimetatud kirjalikus vormis sõlmitud kokkulepe või maavanema või Maa-ameti peadirektori otsus, mis näeb ette kinnisasja omaniku kohustuse alluda kohesele sundtäitmisele reaalkoormatise tagatud rahalise nõude rahuldamiseks, täiendatakse pärast tekstiosa „Maa-ameti“ tekstiosaga „või Maa- ja Ruumiameti“. Alates 1. jaanuarist 2025. a on seoses Maa-ameti ümberkorraldamisega Maa- ja Ruumiametiks viidatud otsuste tegemiseks pädev Maa- ja Ruumiameti peadirektor. Seega uued otsused teeb Maa- ja Ruumiameti peadirektor, kuid varem maavanemate või Maa-ameti peadirektori tehtud otsused jäävad kehtima, neid ei muudeta, samuti ei ole otstarbekas muuta ka kinnistusraamatus vastavaid reaalkoormatiste kandeid. Lisaks tulevastele Maa- ja Ruumiameti peadirektori otsustele jäävad seetõttu täitedokumentide hulka ka varasemad maavanemate ja Maa-ameti peadirektori otsused, mida saab vajaduse korral kohtutäiturile täitmiseks esitada.

Paragrahvis 22 sätestatakse seaduse jõustumine.

Eelnõu on kavandatud seadusena jõustuma 2025. aasta 1. jaanuaril. Tähtaeg on määratud arvestusega, et kõik vajalikud ümberkorraldused jõuaks ära teha.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi ega võõrsõnalisi termineid, mida õigusaktides ei ole varem kasutatud.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Kavandatav muudatus on seotud eelkõige strateegia „Eesti 2035“ ja VVTP 2023-2027 ruumipoliitika ja riigivalitsemise mõjuesmärkidega: elukeskkonna, maa- ja ruumivaldkonna rakenduslike ülesannete täitmisega seotud teadmus, kompetents ja andmed koondatakse erinevatest riigiasutustest kokku ühte Maa-ameti baasil seda ümber korraldades loodavasse Maa- ja Ruumiametisse (edaspidi *MaRu*). Õiguslike ja administratiivsete muutuste üheks lähtekohaks on riigi tugiteenuste ja avalike teenuste kvaliteedi tõstmine.

Lähtudes hea õigusloome ja normitehnika eeskirja §-st 46, ei kaasne seaduse rakendamisega otsest ja olulist mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, looduskeskkonnale ega kohaliku omavalitsuse korraldusele, sh kohaliku omavalitsuse üksuse asutuste ülesannete täitmisele.

Kuna seaduse muutmise üheks eesmärgiks on tõhustada riigi strateegiliste ülesannete täideviimist maa- ja ruumivaldkonnas, siis on ümberkorralduste peamised positiivsed mõjud seotud riigiasutuste töökorraldusega (hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 46, lõige 1, punkt 6), sh avalike teenuste kvaliteedi paranemine ja riigiasutuste ressursitõhusam juhtimine.

Muudatuse laiem mõju riigis tervikuna on maa- ja ruumipoliitika tulemuslik rakendamine vähemate asutuste kaudu, mis tähendab teenuseid kasutavate kodanike ja ettevõtjate vaates ajaga seotud standardkulude ja halduskoormuse vähenemist ning paremaid kompleksteenuseid.

Lisaks kaasneb seaduse muutmisega mõningane positiivne mõju regionaalarengule (sh erinevad linna-, maa- ja rannapiirkonnad) seoses senisest terviklikuma riigi arengukavade, õigusaktide ja planeeringute regionaalsete mõjude hindamisega, mille andmekorjesse ja analüüsi MaRu panustab, samuti seoses võimalike töökohtade loomise ja säilitamisega eri piirkondades ning seniste regionaalsete teenuste osutamise kvaliteedi parendamisega.

Eelnõus esitatud muudatuste rakendamisega võib eeldada mõju esinemist järgmistes valdkondades.

6.1 Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele ning avaliku sektori kuludele ja tuludele.

Sihtrühm: riigiasutused (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Kliimaministeerium, Rahandusministeerium, Kultuuriministeerium, Maa-amet, Põllumajandus- ja Toiduamet, Eesti Geoloogiateenistus, Keskkonnaamet) **ja kohaliku omavalitsuse üksused.**

Muudatuse tulemusel saavutatakse riigiasutuste vahel suurem sünergia ja tõhusus maa- ja ruumivaldkonna sisutegevustes. Kulude kokkuhoid väljendub eelkõige läbimõeldud tegevuskohtade valiku ja kontoripindade optimeerimise tulemusel tekkivas kulude kokkuhoius. Pikemas perspektiivis on oodata säästu ka registrite koostoimest saavutatavast sünergiast.

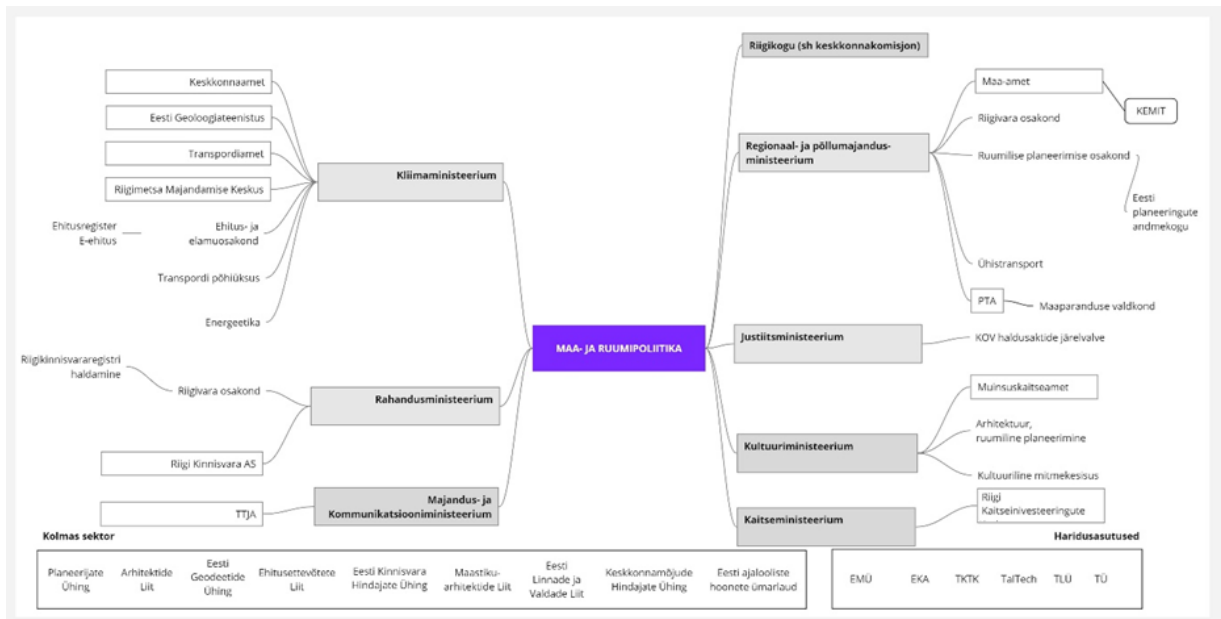
Muudatustega kaasneb otsene mõju neile riigiasutustele, kelle tegevused Maa- ja Ruumiametisse üle viiakse. Nagu seletuskirja punktis 2 esitatud, on need Kliimaministeerium (ehituse- ja elukeskkonna osakonnast ehtisregister), Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (ruumilise planeerimise rakenduslikud ülesanded), Põllumajandus- ja Toiduamet (maaparanduse ja maakasutuse valdkonna ülesanded), Rahandusministeerium (Kliimaministeeriumile osutatavad riigi hoonestamata kinnisvara hooldamise, maakorralduse ja maaparandusega seotud teenused) ja strateegilise ruumiloome tegevusvaldkonna ülesanded.

Koos ülesannetega viiakse üle ka ameti- ja töökohti (välja arvatud Kultuuriministeeriumist ja Rahandusministeeriumist), et maa- ja ruumivaldkonna teadmuse, kompetentsi ja andmete ühte asutusse koondamise tulemusena senisest paremini korraldada valdkonnapoliitiliste ja rakenduslike ülesannete täitmine ning kasutada paremini ressursse. Muudatusega ei suurendata riigiteenistujate arvu. MaRusse koonduvaid ülesandeid täidavad seni erinevates asutustes kokku 407 teenistujat ning neist 302 töötavad Maa-ametis. Põhitegevusega seotud ameti- ja töökohti viiakse Põllumajandus- ja Toiduametist üle 65, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumist 20 ja Kliimaministeeriumist 19. Ameti- ja töökohtadega koos viiakse MaRu baaseelarvesse üle ka ameti- ja töökohtade palgafond, ameti- ja töökohtadega seotud majandamiskulud ja ressursid tugiteenuste osutamise võimaldamiseks. Uued ameti- ja töökohad, mis on seotud eelkõige strateegilise ruumiloome kompetentsiga, luuakse olemasolevate ameti- ja töökohtade arvelt.

Maa- ja ruumivaldkonna ülesannete korrastamisel on mõju ka geoloogiavaldkonnale ja Eesti Geoloogiateenistusele. Ülesannete jaotuse korrastamise tulemusel läheb seniste Maa-ameti täidetavate geoloogia valdkonna ülesannete täitmine 1. jaanuarist 2025. a üle Eesti Geoloogiateenistusele ja Keskkonnaametile, sest lähtudes VVSis sätestatust kuulub

maapõueressursside kasutamise korraldamine, geoloogiline kaardistamine ja riikliku geoloogilise kompetentsi tagamine Kliimaministeeriumi valitsemisalasse. Tulenevalt eespool toodust ei hakata MaRus täitma tänase Maa-ameti geoloogiaosakonna ülesandeid ning seitsme ametikoha palgafond läheb üle Eesti Geoloogiateenistusele. Keskkonnaametile liigub MaaPS § 107 lõike 3 kohane riikliku järelevalve teostamise funktsioon, kuid nagu vastava muudatuse juures selgitatud, ei ole eraldiseisvalt MaaPSi § 25 alusel riikliku järelevalve ülesannete rakendamispraktikat tekkinud, seda pole § 25 regulatsiooni arvestades ka prognoosida, ning Keskkonnaameti töökoormuse reaalset suurenemist pole seega ette näha. MaRu ülesandeks jääb geoloogia-alaste ruumiandmete visualiseerimine ametkondliku koostöö käigus, nagu see toimub täna kõikide teiste riigiasutustega. Eespool kirjeldatud muudatus toob kaasa geoloogiavaldkonna ülesannete täitmise senisest suurema korrastatuse, lõppeb ülesannete täitmise dubleerimine ning valdkondlik kompetents koondub ühe juhtimise alla. Ühtlasi toetab muudatus ministeeriumite vaheliste ülesannete jaotuse ja vastutuse selgust..

Samuti kaasneb **positiivne mõju** neile riigiasutustele, kes on eespool nimetatud ja ümberkorraldusega hõlmatud riigiasutuste klientideks ja koostööpartneriteks eespool nimetatud valdkondades (vt joonis 1): kui seotud valdkonnad on koondatud ühte asutusse, siis senise mitme asutusega suhtlemise asemel saab vajaliku ja eeldatavalt sidusama teenuse ühest asutusest.

Joonis 1. Maa- ja ruumipoliitikaga seotud osapoolte ja partnerite võrgustik (allikas: Maa- ja ruumipoliitika elluviimise kontseptsioon)

Sisulisi muudatusi suhtlemisel rahvusvaheliste organisatsioonidega ei kaasne, kuid välispartnereid tuleb teavitada asutuse nime muutmisest. Lisaks kavandatakse põhjalik siseriiklik teavitus nii organisatsioonidele kui ka isikutele ühte asutusse koondatavate teenuste sisu ja nende osutamise korralduse kohta.

Seaduse vastuvõtmine **ei muuda kohaliku omavalitsuse (edaspidi ka KOV) töökorraldust**. Seaduse rakendamiseks peavad kohaliku omavalitsuse üksused tegema muudatusi nende kehtestatud eeskirjades ja kordades, kus esineb viide MaRusse koonduvaid teenuseid seni osutanud asutustele ja asendama selle viitega MaRule. Tegu on ühekordse tegevusega, mille kulu ei ole suur (sh mõju töökoormusele) ning ajaperiood muudatuse tegemiseks on mõistlik.

Muudatusel on MaRu pakutavate strateegilise ruumiloome valdkonna nõustamisteenuste kaudu mõningane positiivne mõju KOVi võimekusele täita avalikke ülesandeid ruumiküsimuste valdkonnas eeldatud kvaliteedis ja professionaalsusega. Muudatus ei mõjuta riigi ja KOVi omavahelisi suhteid, sh pädevussuhteid, või ülesannete jaotust ega finantsautonoomiat. Samuti puudub mõju KOVide autonoomiale.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on eeldatavalt väike.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju on võrreldes senise olukorraga pigem keskmine. Eeldame, et osapooltel ei esine olulisi kohanemiskursusi teenuste osutamise korraldusega ning ümberkorraldustega ei kaasne kriitilist kompetentsi kadu. Riigiasutuste töökorraldusega seotud mõjud on positiivses seoses ka sotsiaalsete (rahvastik), majanduslike (tööhõive) ja regionaalsete mõjudega, sest pakkudes võimalust töötada Maa- ja Ruumiametis üle Eesti luuakse elanikele eeldused kohapealseks toimetulekuks ning vähendatakse töökoha asukohast tulenevat sundliikumist ning Tallinnasse ja selle lähiümbrusesse elama suundumist. Maa- ja Ruumiametisse koonduvatest ametikohtadest asub regioonides 251 ametikohta (61% ametikohtadest).

6.2 Mõju majandusele

Sihtrühm: ehituse ja maakorralduse valdkonna ettevõtjad ja maaomanikud

Seaduse rakendamise eel kavandatakse riigilõivude suurendamist, sunniraha määra ega trahvide suurendamist.

Ümberkorraldused aitavad teatud määral kaasa halduskoormuse vähenemisele eelkõige selle kaudu, et teenust ei osuta enam erinevad asutused. Teenused muutuvad kvaliteedis ühetaolisemaks, sest edaspidi on üks maa- ja ruumipoliitika rakenduslikke ülesandeid täitev amet, mis muudab riigiga suhtlemise selgemaks ja lihtsamaks. Näiteks maaparanduses ja riigimaade hooldamises on sarnaseid toiminguid, mida klient saab edaspidi ühest asutusest (maaparanduse ehitusprojektide menetlusega seotud toiminud, maaparandusühistute küsimuste lahendamine jpt). Seaduste ühetaoline kohaldamine tagab isikute võrdse kohtlemise, parema teavitamise kehtivatest nõuetest ning aitab sel viisil kaasa nende täitmisele. Kuna edaspidi peab klient suhtlema maa- ja ruumiküsimustes ühe asutusega, siis on tal lihtsam leida lahendus oma probleemile. Selles osas on halduskoormuse muutus kaudne ega ole täpselt hinnatav. 2025. a 1. jaanuarist ei ole suuri muudatusi avalike teenuste osutamises ette näha ning seetõttu ei ole halduskoormuse vähenemist täpsemalt hinnatud.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on eeldatavalt väike.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju on võrreldes senise olukorraga pigem keskmine.

6.3 Mõju loodus- ja elukeskkonnale

Sihtrühm: riigi elanikud

Ameti üheks ülesandeks on analüüsida ja osaleda tervikliku elukeskkonna loomises, mis aitab kujundada Eesti ruumilist arengut ja teha läbimõeldud ruumiotsuseid, tagades sellega

inimestele parima elukeskkonna, soodsama majanduskeskkonna ja tänu ressursside tõhusamale kasutamisele kestliku ruumilise arengu, sh lähtub kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetest ja väärtustab ruumi kui ressursi.

Amet tagab Eesti inimestele, ettevõtjatele ja asutustele terviklikud maa- ja ruumiplaneerimise teenused tänu maa-, planeerimise-, ehitus-, kinnisvara- ja arhitektuurivaldkondade sidususele. Seeläbi paraneb keskkonnaalase info kättesaadavus läbi ruumiandmetel põhinevate teenuste, mis loob võimaluse paremateks ruumiotsusteks, elukeskkonna andmepõhiseks kujundamiseks (sh segregeerumise küsimused) ning ressursside paremaks kasutamiseks.

Maa- ja Ruumiamet nõustab kohaliku omavalitsuse üksusi, riigiasutusi ja ettevõtjaid ühiskonna liikmete vajadusi ja huve arvestava demokraatliku, pikaajalise, tasakaalustatud ruumilise arengu, maakasutuse, kvaliteetse elu- ning ehitatud keskkonna kujundamisel, sh ruumilise visiooni loomisel, ruumianalüüside ja konsultatsioonilepingute lähteülesannete koostamisel ning eeltoodud teemadega seonduvates õigusküsimustes.

Muudatusel on pikaajalises perspektiivis positiivne mõju keskkonnateadlikkusele läbi hoiakute kujundamise, sest MaRu ülesandeks on ka edendada teadlikkust maa- ja ruumivaldkonnas läbi nõustamise, koolituste korraldamise, kaasamise ja rahvusvahelise ruumialase teadmiste ja arengusuundade levitamise. Muudatuse mõju ulatus on keskmine, kuna pikaajalises perspektiivis võib eeltoodud tegevuste tulemusel oodata elanikkonna teadlikkuse kasvu.

Professionaalsem ruumiloome aitab kohaneda kliimamuutustega, millest tulenevalt selle kaudne mõju Eesti loodus- ja elukeskkonnale ja kliimamõjudega kohanemisele on keskmine.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on eeldatavalt väike.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju on võrreldes senise olukorraga pigem keskmine.

6.4 Mõju regionaalarengule, sh linna-, maa- ja rannapiirkondadele

Sihtrühm: riigi elanikud ja ettevõtjad

Kavandatud on kooskõlas regionaalpoliitika suundade ja suundumustega.

Muudatusel on ootuslikult positiivne mõju ühtlasemale piirkondlikule arengule kõikides Eesti piirkondades, kuna maa- ja ruumivaldkonna rakenduslike ülesannete koondamine loob tingimused mõjusama regionaalpoliitika kujundamiseks, samuti aitab professionaalsem ruumiloome vähendada sundliikumisi ja ennetada segregeerumist. Koondatud elukeskkonna, maa- ja ruumivaldkonna teadmus, kompetents ja andmed võimaldavad piirkondliku arengu toetamiseks ettenähtud ressursse sihipärasemalt kasutada ning seeläbi riigil piirkondlikku arengut strateegilisemalt ja tõhusamalt toetada (sh planeeringud).

MaRus jätkatakse maa- ja ruumivaldkonna teenuste osutamisega piirkondades.

Muudatusel on pikas perspektiivis tänu elukeskkonna kvaliteedi tõusule inimeste elutingimustele positiivne mõju.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on eeldatavalt väike.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju on võrreldes senise olukorraga pigem keskmine, kuid eeldatavalt ajas kasvav.

6.5 Kokkuvõtvalt

Kuna eelnõukohase seaduse rakendamisega ei kaasne olulisi mõjusid, puudub vajadus koostada hea õigusloome ja normitehnika eeskirja” § 46 lõike 3 kohane mõjude analüüsi aruanne.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevus, eeldatavad kulud ja tulud

Eelnõuga kavandatud Maa-ameti ümberkorraldamise eesmärk ei ole otsene riigieelarve kulude kokkuhoid ega tulude suurendamine. Eesmärk on saavutada seni killustatud valdkondade koostöös suurem tulemuslikkus ja tõhusam tegevus, sh geoloogiavaldkonnas. Kavandatud aitab ühelt poolt vähendada kompetentsi dubleerimist erinevates asutustes ning selle raames riigiasutuste omavahelist konkureerimist valdkonna tippkompetentsi omandamiseks (sh ekspertide üle ostmine). Viimasel on mõju vähendada survet palgarallile valdkonnas.

MaRu teenustest ja seosest riigitasandi strateegilise planeerimisega annab ülevaate järgnev tabel (tabel 1). MaRu põhiteenused on tabelis toodud rohelisel taustal.

tulemusvaldkond	programm	meede	programmi tegevus/tervikteenus	programmi teenus/teenus
Elukeskkond, liikuvus ja merendus	Maa ja ruumiloome programm	<i>Ruumiline planeerimine</i>	Ruumilise planeerimise poliitika kujundamine ja korraldamine	<ul style="list-style-type: none"> Ruumilise planeerimise poliitika rakendamine
		<i>Maakasutus ja maatoimingud</i>	Maakasutuse ja maatoimingute korraldamine	<ul style="list-style-type: none"> Kinnisasja ruumilise ja õigusliku ulatuse haldamine Katastrimõõdistamine ja –kontroll Kinnisvara hindamine ja analüüsimine Maareform Kinnisasjade avalikes huvides omandamine Riigi maatoimingute läbiviimine Riigimaade haldamine
		<i>Maaparandus</i>	Maaparanduse poliitika kujundamine ja korraldamine	<ul style="list-style-type: none"> Maaparanduse koostööstuste menetlemine Maaparandussüsteemi ehitamine Maaparandussüsteemide toimimise tagamine
		<i>Ruumiandmete tagamine</i>	Ruumiandmete hõive, analüüsid ja kättesaadavaks tegemine	<ul style="list-style-type: none"> Geodeetilise süsteemi haldamine Aeropildistamine ja laserskaneerimine Baasruumiandmete tootmine Ruumiandmete analüüsimine ja avalikustamine Aadressi- ja kohanimeandmete haldamine
	Ehitus ja elukeskkonna programm	<i>ehituspoliitika</i>	E-ehitus	<ul style="list-style-type: none"> E-ehituse platvorm

Tabel 1. MaRu teenused seostatuna riigitasandi strateegilise planeerimisega

Teenused jaotuvad ametis kaheksa tegevusvaldkonna vahel. Tegevusvaldkonnad on järgnevad:

- 1) strateegiline ruumiloome;
- 2) maakataster;
- 3) maa analüüs ja korraldamine;
- 4) riigimaade haldamine;
- 5) maaparandus;
- 6) ruumiandmete hõive;
- 7) ruumiandmeteenused ja andmekogud;

8) kohaliku omavalituse planeeringute heakskiitmine.

Lisaks sisuvaldkondadele on ametis kesksete teenuste valdkond, mis osutab asutuse siseseid juhtimist toetavaid tugiteenuseid. MaRu käivitamisel on IT-majaks KeMIT (Keskonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskus).

Ametit juhib peadirektor. Kuna struktuur on eelkõige juhtimisvahend ja peab toetama seatud eesmärkide täitmist, siis ameti lõpliku struktuuri (sh osakondadeks jaotumise) ja direktori asetäitjate arvu kohta teeb ettepaneku ametisse asuv peadirektor.

MaRu teenistuskohdade ülempiiriks on 407 ameti- ja/või töökohta. Nii palju oli ametisse koonduvate tegevusvaldkondade ülesannete täitmisega seotud teenistuskohati asutuste peale kokku MaRu ettevalmistusperioodil. Mehitamise läbiv põhimõte on, et riigitöötajate arvu ei suurendata ning uued teenistuskohad luuakse seniste teenistuskohdade arvelt.

Valdava osa MaRu teenustest moodustavad olemasolevad teenused, mille koondamisest ühe asutusse oodatakse eelkõige sünergiast tekkivat teenuste sidusust ja täiendavat kvaliteeti, kuid strateegilise ruumiloome valdkond on sisuliselt uus ning tekib sellises kvaliteedis alles MaRu loomisega. Seega vajab valdkond nii mehitamist valdkonna ekspertidega kui ka finantsvahendeid põhitegevuseks. Strateegilise ruumiloome valdkonna ülesanneteks on näiteks:

- 1) osaleda riigi ruumilise arengu suunamises ning strateegiate elluviimises;
- 2) riigi üldiste huvide mõtestamine ruumis;
- 3) nõustada kohalikke omavalitsusi, riigiasutusi ja -ettevõtteid ühiskonna liikmete vajadusi ja huve arvestava demokraatliku, pikaajalise, tasakaalustatud ruumilise arengu, maakasutuse, kvaliteetse elu- ning ehitatud keskkonna kujundamisel, sh ruumilise visiooni loomisel, ruumianalüüside ja konsultatsioonilepingute lähteülesannete koostamisel ja GIS küsimustes;
- 4) viia läbi või korraldada ruumipoliitika kujundamiseks või rakendamiseks vajalikke uuringuid ja analüüse;
- 5) edendada riigiasutuste, esindusorganisatsioonide ja kohalike omavalitsuste horisontaalset koostööd ruumiloome valdkonnas;
- 6) edendada teadlikkust ruumivaldkonnas läbi nõustamise, koolituste korraldamise, kaasamise ja rahvusvahelise ruumialase teadmiste ja arengusuundade levitamise.

Ümberkorraldamisega seoses ei kaasne kokkuhoidu palgakuludes, kuna võrreldes teiste ametite ja inspeksioonidega on Maa-ameti keskmine mahajäämus avaliku teenistuse mediaanist 1,3% ning Põllumajandus- ja Toiduametist MaRusse liikuva maaparanduse valdkonna keskmine mahajäämus ligi 20%. Ümberkorraldamise tulemusena optimeeritakse tegevuskohtade (kontoripindade) arvu. MaRu tegevusvaldkonna ülesannete täitmine toimub täna 38 tegevuskohas ning ülesannete täitmiseks on kasutada 41 maismaasõidukit ning üks eriotstarbeline lennuk. Võimaluse korral koondutakse piirkondades ühele kontoripinnale ja Tallinnas saab ühiseks asukohaks rajatav Loodusmaja.

Töökohtadega seotud kinnisvarakuludest vabanevat ressursi on võimalik kasutada ameti põhitegevusteks ning teenistujate palkade mahajäämuse vähendamiseks. Pikemas perspektiivis on oodata säästu seoses võimalike andmekogude arenduste, kogemuste, haldamiste, kasutajatugede jne ühise ja ühetaolisema arendamise või kasutamisega.

MaRu ettevalmistamine riigieelarve revisjoni käivitamisega samal ajaperioodil annab võimaluse vaadata ametisse koondatavaid teenuseid tervikuna ning valmistada ette vajalikud

ümberkorraldused. Asutuse käivitusfaasis 2025. aastal jätkub töö teenustega ning arvesse võetakse eelarverevisjoni (nullbaasilise eelarve) lähtekohti ja metoodikat.

Maa- ja Ruumiametisse liikuvate teenuste eelarve TERE-teenuste vaates on 2024. aastal järgnev:

TERE-teenuse nimetus	TERE-teenuste summa (EUR)	Summast tööjõukulu (EUR)	Märkus projektipõhise rahastamise kohta
Riigimaade haldamine	2 894 868	792 710	Teenuse summas on kajastatud 1 816 000 (Riigimaade maamaksu ja hooldamise kulud, eelarve liik 10). Lisaks ORF i rahastus kuni 31.12.2024
Maatoimingute läbiviimine	755 672	598 876	
Avalikes huvides maade omandamine	300 043	136 759	Lisaks finantseerimine RailBaliticu ja Eesti Raudtee projektist
Maareform	1 122 585	747 129	Lisaks ORF i rahastus kuni 31.12.2024
Topograafiliste andmete hõivamine	1 132 576	850 734	Lisaks REPowerEU rahastus kuni 31.03.2026
Geodeetilise süsteemi haldamine	339 461	234 012	Lisaks REPowerEU rahastus kuni 31.03.2026
Kinnisasja ruumilise ja õigusliku ulatuse haldamine	1 930 571	1 517 017	
Ruumiandmete analüüsimine ja avalikustamine	1 108 702	926 916	Lisaks REPowerEU rahastus kuni 31.03.2026
Kinnisvara hindamine ja analüüsimine	312 728	259 384	Lisaks finantseerimine RailBaliticu ja Eesti Raudtee projektist
Katastrimõõdistamise ja -kontrolli teostamine	675 588	543 468	
Aadressi- ja kohanimeandmete haldamine	409 953	305 157	
Aeromõõdistamine ja laserskaneerimine	603 798	466 913	Lisaks REPowerEU rahastus kuni 31.03.2026
Maaparanduse järelevalve	146 970	139 481	
Maaparanduse kooskõlastused	596 805	583 673	
Maaparandussüsteemi ehitamine	549 913	537 441	218 704 eur (millest 210 304 eur on tööjõukulu) MAK tehniline välisabi 2024. aastaks. 2P50-PF21-TA.
Maaparandussüsteemide toimimise tagamine	975 680	296 574	3 000 000 Sildfinantseering 2P50-PF14-MAKME2020 (PRIAlt)

Tabel 2. MaRusse koonduvate teenuste eelarve 2024. aastal TERE-teenustena

Ministeeriumitest üle minevate tegevuste eelarve ja tööjõukulu 2024 eelarves on järgnev:

Tegevuse nimetus	summa	Summast tööjõukulu	Märkus projektipõhise rahastamise kohta
Ehitiste eluringi menetluskeskkonna üleväl pidamine ja Eesti ehitatud keskkonna andmete haldamine (KLIM)	<i>täpsustamisel</i>	<i>täpsustamisel</i>	
ReM ruumilise planeerimise rakenduslikud ülesanded	736 745	729 745	

Tabel 3. Ministeeriumitest MaRusse liikuvate tegevuste eelarve 2024.

MaRu loomisega seotud ühekordsed kulud 2024. aastal on hinnanguliselt 115 000 eurot. Asutuste tegevusvaldkondade MaRusse üleviimise ettevalmistamisega seonduvad kulud kaetakse Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Kliimaministeeriumi, Põllumajandus- ja Toiduameti ja Maa-ameti olemasolevatest vahenditest. Eeltoodule lisanduvad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna kulud. Hilisemad kulud on pigem seotud teenuste arendamise, mitte eri asutuste tegevusvaldkondade Maa- ja Ruumiametisse üleviimise protsessiga, ja alluvad RES-mehhanismile või võimalike projektirahade kasutamisele.

8. Rakendusaktid

Muudetavate seaduste kaupa on muudetavad või kehtestatavad rakendusaktid järgmised:

Vabariigi Valitsuse seadus:

- 1) Vabariigi Valitsuse 22. juuni 2023. a määrus nr 64 „Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põhimäärus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/121112023017> ;
- 2) maaeluministri 18. augusti 2020. aasta määrus nr 57 „Põllumajandus- ja Toiduameti põhimäärus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072023034> ;
- 3) regionaalministri määrus „Maa- ja Ruumiameti põhimäärus“;
- 4) Vabariigi Valitsuse 29. juuni 2023. a määrus nr 71 „Kliimaministeeriumi põhimäärus“ Kliimaministeeriumi põhimäärus–Riigi Teataja ;
- 5) majandus- ja taristuministri 13. aprilli 2017. a käskkirja nr 1.1-1/17-080 punktiga 2 kinnitatud „Eesti Geoloogiateenistuse põhimäärus“ [egt_mood_kaskkiri.pdf; 2022_07_03_EGT_pohimaarus_KK_lisa_terviktekst.pdf](https://www.riigiteataja.ee/akt/121112023017) ;
- 6) Vabariigi Valitsuse 23. oktoobri 2002. a määrus nr 323 „Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhimäärus“ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi põhimäärus–Riigi Teataja .

Ehitusseadustik:

Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2015. a määrus nr 69 „Ehitisregistri põhimäärus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/105072023239>

Looduskaitseadus:

Keskkonnaministri 3. juuni 2004. a määrus nr 65 „Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/104012022018>

Maapõueseadus:

- 1) keskkonnaministri 8. juuni 2022. a määrus nr 25 „Maavarade registri asutamine ja andmekogu pidamise põhimäärus“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/110062022003>;
- 2) keskkonnaministri 7. aprilli 2017. a määrus nr 12 „Uuritud ning kaevandatud maa korrastamise täpsustatud nõuded ja kord, kaevandatud maa korrastamise projekti sisu kohta esitatavad nõuded ning maa korrastamise akti sisu ja vorm“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/127062022026>;
- 3) keskkonnaministri 17. detsembri 2018. a määrus nr 52 „Üldgeoloogilise uurimistöo ning maavara geoloogilise uuringu kord ja nõuded ning nõuded fosforiidi, metallitoorme, põlevkivi, aluskorra ehituskivi, järvelubja, järvemuda, meremuda, kruusa, liiva, lubjakivi, dolokivi, savi ja turba omaduste kohta maavarana arvelevõtmiseks“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/127062022032>;

Notariaadiseadus:

justiitsministri 19. juuni 2009. a määrus nr 23 „Notariaadimäärustik“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/125042023004>

Planeerimisseadus (§ 4¹ lõige 3):

Riigihalduse ministri 18. oktoobri 2022. a määruse nr 47 „Planeeringute andmekogu põhimäärus“ § 9 punktis 2 asendatakse tekstiosa „Maa-ametis“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiametis“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/115072023039>.

Seaduste kaupa, mida eelnõu kohaselt ei muudeta, on muudetavad rakendusaktid järgmised:

atmosfääriõhu kaitse seadus (§ 43 lõige 1)

Keskkonnaministri 27. detsembri 2016. a määrus nr 84 „Õhukvaliteedi hindamise kord“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/113072023066>.

Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus (§ 6 lõige 5¹)

Riigihalduse ministri 11. oktoobri 2017. a määruse nr 72 „Asustusüksuste nimistu kinnitamine ning nende lahkmejoonte määramine“ § 1 lõikes 3 asendatakse tekstiosa „Maa-amet“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiamet“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/123122023010>.

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus (§ 32 lõige 3 ja § 42 lõige 3)

1) põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruse nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded“ § 3 lõikes 13 asendatakse tekstiosa „Maa-ameti“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiameti“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/117082022003>;

2) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded“ § 7 lõikes 2 asendatakse tekstiosa „Maa-ametil“ tekstiosaga „Maa- ja Ruumiametil“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122023003>.

metsaseadus (§ 23 lõiked 2, 3 ja 10)

Keskkonnaministri 4. jaanuari 2007. a määrus nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/113072023065>.

sadamaseadus (§ 40 lõige 5)

Majandus- ja taristuministri 28. märtsi 2022. a määrus nr 25 „Sadama registreerimistaotlusel kajastatavate andmete loetelu“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/101042022005>.

veeseadus (§ 37 lõige 2 ja § 168 lõige 4)

Keskkonnaministri 5. novembri 2021. a määrus nr 49 „Nitraaditundliku ala määramine ja põllumajandusliku tegevuse piirangud nitraaditundlikul alal“ <https://www.riigiteataja.ee/akt/109112021010>.

Vabariigi Valitsuse määruste kavandid on seletuskirja lisas 1.

Ministri määruste kavandid on seletuskirja lisas 2.

Sarnaselt eelnõuga ei kavandata enamikes rakendusaktides sisulisi muudatusi, vaid peamised muudatused on seotud ameti nime asendamisega või ümberkorraldamise tõttu ülesannete täitja muutumisega seotud muudatuste tegemisega. Seetõttu ei ole muudetavate rakendusaktide loetelu ammendav ja rakendusaktide kavandites ei ole esitatud ammendavalt kõiki neid muudatusi, mis seisnevad üksnes Maa-ameti nime muutmises Maa- ja Ruumiametiks.

9. Seaduse jõustumine

Seadus on kavandatud jõustuma 2025. aasta 1. jaanuaril, kuna Maa-ameti ümberkorraldamine on kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2025. aastal.

10. Eelnõu kooskõlastamine ja huvirühmade kaasamine

Eelnõu esitatakse ettepanekuteks ja kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Kliimaministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Justiitsministeeriumile ning arvamuste ja ettepanekute esitamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Arhitektide Liidule, Eesti Planeerijate Ühingule, Eesti Geodeetide Ühingule, Eesti Maaparandajate Seltsile, Eesti Maastikuarhitektide Liidule, Eesti Keskkonnaühenduste Kojale, Eesti Omanike Keskliidule, Eesti Ehitusettevõtjate Liidule, Eesti Kinnisvara Hindajate Ühingule, Eesti Kinnisvaramaaklerite Kojale, Tallinna Ülikoolile, Tallinna Tehnikakõrgkoolile, Tartu Ülikoolile, Maaülikoolile, Tallinna Tehnikaülikoolile, Eesti Kunstiakadeemiale.

Eespool nimetatud huvirühmadega ja asjaomaste riigiasutustega on toimunud kohtumised perioodil august 2023 – aprill 2024 (kokku enam kui 40 kohtumist). Lisaks on saadetud regulaarseid infokirju Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kantsleri poolt huvirühmade ja asjaomaste riigiasutuste kontaktisikutele ning MaRu tulevastele teenistujatele. Teenistujatele on toimunud ka infotunnid.